

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ
(ДО 27-Ї РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ)**

27 червня 2023 р.

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Актуальні питання становлення та розвитку сучасного
конституціоналізму в Україні
(до 27-ї річниці Конституції України)**

27 червня 2023 р.

ОДЕСА- 2023

УДК 351.74:340.1

П43

Рекомендовано до друку кафедрою конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 13 від 14 червня 2023 року)

Упорядник:

Львова Єлизавета Олегівна, професор кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

Редколегія:

Корнієнко Максим Вікторович, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук професор;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Юрченко Микола Миколайович, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки О Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук, доцент

- П43 Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні (до 27-ї річниці Конституції України) Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 27 червня 2023 р. / упорядник Є.О.Львова, Редакційна колегія М.В. Корнієнко, М.М. Юрченко – Одеса, ОДУВС, 2023. – 220 с.

Збірник містить матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні» (до 27-ї річниці Конституції України, Одеса, 27 червня 2023 р.).

Збірник може бути використаний перемінним складом юридичних закладів освіти, науковцями, практичними працівниками.

**КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ
В КОНТЕКСТІ «ПЕРЕФРАЗУВАННЯ» КОНСТИТУЦІЙНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ**

ЛЬВОВА Є.О.110

**КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА ЯК ФАКТОР УТВЕРДЖЕННЯ
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ**

МАГНОВСЬКИЙ І.Й.113

**РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ФОРМУВАННІ
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В
КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

МАРТИНЮК О.І.116

**ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ЕВТАНАЗІЮ:
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ**

НІЦЕВИЧ А.С.119

**ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО
ПРАВА**

ОВСІЙЧУК А.Д.123

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КОМАНДИТНИХ
ТОВАРИСТВ**

ОЛІЙНИК А.Ю.127

**ЗРОСТАННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ ДНЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ
ЯК РЕАКЦІЯ НА ЗБРОЙНУ ЗАГРОЗУ ПРОТИ ДЕРЖАВИ**

ПАЛЬШКОВ К. Є.131

**ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНОЮ НОРМ МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ПРО БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ В
УМОВАХ ВІЙНИ**

ПЕРЕПРОСОВ І.А.133

**МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ ЯК ДЖЕРЕЛО
КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

ПЕТРЕНКО А.В.137

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ XVII – XVIII СТ.

Подкупко Тетяна Леонідівна

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук

Одеського національного медичного університету

Конституційний процес іде в контексті державотворення. Поки розвивається країна, модернізуються закони, звички, побут та культурне життя.

Саме слово «конституція» має латинське походження. У стародавньому Римі цим словом позначали акти імператора, які слід було неухильно виконувати. Крім юридичного значення, конституція ще може позначати будову, фізіологічні та анатомічні особливості живого організму.

Першою формою законів з часів родо-племінних утворень на нашій території було так зване "звичаєве право". Воно регулювало відносини всередині племені, базувалось на традиціях та передавалося усно. За фактом, воно використовувалося до утворення Київської Русі. На думку істориків, за часів князя Ярослава Мудрого у 1037 році з'являється «Руська правда» – збірка законодавчих норм [1, с. 3]. Звичайно, це не була Конституція в сучасному розумінні слова, проте вона регулювала відносини між людьми: питання честі та гідності, обов'язків, право власності, кримінальні злочини та мала елементи цивільного кодексу.

Згодом, у початковий період Великого князівства Литовського на українській землях не вводили ніяких нових норм законодавства. Офіційною мовою діловодства була "руська", а офіційним правовим актом довгий час була "Руська правда". З часом, поступово почали з'являтися Литовські статuti. Вони регулювали різні сфери життя з XVI й в окремих регіонах України аж до XIX ст. [2, с. 127-129].

У XVI столітті з становленням Запорозької Січі з'являється козацька правова система. Носіями ідей конституціоналізму були тодішні впливові релігійні діячі-просвітители Й. Борецький, Й. Верещинський, П. Могила, К. Острозький, М. Смотрицький, К. Терлецький та інші. У другій половині XVI – першій половині XVII ст. з'явилися вчення про природне право та розподіл влади Станіслава Оріховського-Роксолана. Обґрунтовували та намагалися втілити в

життя ідею створення української козацької держави в XVI – першій половині XVII ст. гетьмани М. Дорошенко, С. Кішка, С. Наливайко, П. Сагайдачний. [3, с. 21-25].

Процес розвитку вітчизняного конституціоналізму на державному рівні слід відносити до середини XVII ст.. В той час в результаті національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького утворилася Українська держава. З перших часів свого існування було задекларовано тяглість, спорідненість і правонаступництво від княжої доби. Існування Гетьманщини - другий державний період в нашій історії. Процес політичного, економічного і правового становлення спирався на конституційні ідеї створення української національної держави та закріплення демократичних прав і свобод, що набули поширення у другій половині XVI – першій половині XVII ст.

З середини XVII ст. козацьке звичаєве право, “Статут про устрій Війська Запорозького” 1648 р., Магдебургське право, міжнародні угоди та їх проекти закріпили українську державність, права та вольності козацтва, демократичні принципи організації державної влади.

В період Козацько-Гетьманської держави основні засади конституційного процесу віддзеркалено в “Гетьманських статтях”, “Універсалах”, договорах про “Вічні” мири. Ці документи регулювали взаємини як з іноземними державами, так і внутрішньо-політичне життя.

Перша “Конституція” в історії України датується 5 (16) квітня 1710 р., коли гетьман у вигнанні, перший лідер української політичної еміграції Пилип Орлик склав документ під назвою “Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького” в місті Бендери (тоді Османська імперія, нині це територія Республіки Молдова). Вона не була Конституцією у звичному нам розумінні. Це був своєрідний суспільний договір. В ньому була спроба відобразити прагнення влади та суспільства домовлятися між собою. Було задекларовано і обов'язки сторін. “Пакти і конституції війська запорізького” були прийняті з метою узгодити стосунки між гетьманом та військом запорізьким. Конституція Орлика декларувала виборну владу гетьмана, його межі впливу та визначала найвищим органом влади Раду війська запорізького. Також вона обмежувала рішення Гетьмана стосовно зовнішньої політики, наприклад не укладати союзи з Росією. Судова ланка була окремою ланкою, гетьман не мав права ані карати, ані милувати [4, 124-128].

Головна ідея документу: «Україна по обидва боки Дніпра має бути на віки вічні вільною від чужого панування».

Текст Конституції було складено давньоукраїнською мовою та латиною. Латиномовна копія Конституції Пилипа Орлика XVIII ст. зберігається в Національному архіві Швеції, українськомовна – у Російському державному архіві.

Хо́да конституційних ідей була логічним наслідком розвитку національних вимог українців – від культурної і політичної автономії в складі федерації до вимоги самостійності.

Сучасний український конституціоналізм знаходиться у стадії формування і розвитку. Процес базується на напрацюваннях як сучасних вітчизняних державотворців і політичних діячів, так і науковців та політиків минулого. Розвиток, особливості вітчизняної конституційної думки другої половини XVII – XVIII ст. не втрачає своєї актуальності й донині.

Література:

1. Гуржій, Олександр Іванович. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII-XVIII ст.: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка [Текст] / Олександр Гуржій ; [відп. ред. В. А. Смолій] ; НАН України, Ін-т історії України. - Київ : Ін-т історії України НАН України, 2021. - 128 с.

2. Документальна спадщина Свято-Преображенського Мгарського монастиря XVII-XVIII ст. [Текст] : [зб. док.] / [упоряд.: о. Юрій Мицик (голов.), Інна Тарасенко ; редкол.: В. А. Брехуненко та ін.] ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України [та ін.]. - Київ : Фоліант, 2021. - 505 с.

3. Батуринський архів та інші документи з історії українського гетьманства 1690-1709 рр. [Текст] / упоряд. Тетяна Таїрова-Яковлева ; [наук. ред. В. О. Щербак]. - Київ : Кліо, 2021. - 343 с.

4. Пилип Орлик і мазепинці. Джерела [Текст] / упоряд. Тетяна Таїрова-Яковлева. - Київ : Кліо, 2022. - 213, [2] с. : іл.

ФОРМУВАННЯ МУНІЦИПАЛІЗМУ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ ЧАСТИНИ ТА ІМАНЕНТНОГО ЕЛЕМЕНТУ ЗАГАЛЬНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Посторонко Інна Геннадіївна,
аспірантка Інституту законодавства Верховної Ради України

Становлення і розвиток, а також вдосконалення загального конституціоналізму, як політико-правової системи держави і суспільства, історії, теорії і практики конституційного будівництва [1, с. 43] – є неможливим без одночасного розвитку конституційно-

Наукове видання

Упорядник:

Львова Єлизавета Олегівна

**Актуальні питання становлення та
розвитку сучасного конституціоналізму в
Україні**

(до 27-ї річниці Конституції України)

Підп. до друку 26.06.2023. Формат 60x84/16.

Друк Rizo. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум.-друк. арк. 12,78. Обл.-вид. арк. 12,14.

Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макету

Редакційно-видавничий відділ

Одеського державного університету внутрішніх справ

м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009